

بررسی اپیدمیولوژیک دیابت (تشخیص داده شده) در شهر اراک سال

۱۳۷۴-۷۵

نویسندگان: ۱- داود حکمت پور* ۲- جمیله دانش نیا**

خلاصه:

دیابت یکی از شایعترین بیماریهای عصر حاضر است و هر ساله تعداد کثیری بر شمار مبتلایان افزوده می شود. این بیماری عامل اختلالات متابولیسم و همچنین مرگ و میر بسیاری از افراد است. با وجود اهمیت مسئله، مطالعات انجام شده در خصوص دیابت در ایران نسبتاً کم است. برای این اساس، پژوهش حاضر به منظور بررسی اپیدمیولوژیک دیابت تشخیص داده شده در شهر اراک انجام شد. پس از جمع آوری اطلاعات از طریق پرسشنامه، یافته های پژوهش نشان داد که در میان ۱۸۶۳۷ نفر (۹۶۲۲ مرد و ۹۰۱۵ زن)، تعداد ۱۱۳ نفر مبتلا به دیابت غیر وابسته به انسولین (N.I.D.D.M) (۰/۶۱ درصد) و ۱۴ نفر مبتلا به دیابت وابسته به انسولین (I.D.D.M) (۰/۰۸ درصد) وجود داشته است.

در این پژوهش شیوع دیابت تشخیص داده شده در شهر اراک با جمعیتی برابر با ۳۸۰۷۵۵ نفر (۱۹۳۱۱۲ مرد و ۱۸۷۶۴۳ زن) حدود ۰/۷ درصد است که در مقایسه با مطالعات انجام شده میزان کمتری را نشان می دهد و احتمالاً می تواند به دلیل عدم شناخت بیماری نزد مردم باشد بنابراین لزوم تحقیقات بیشتر در این زمینه و غربالگری این بیماری را طلب می کند.

گل واژگان: دیابت، اپیدمیولوژی

مقدمه:

بیماری دیابت، هنوز هم بسیار بالا و تقریباً غیر قابل درمان است و سالانه تعداد بیشتری از مبتلایان را دچار از کار افتادگی، نقص عضو و... می کند.

از طرفی دیگر، با توجه به ارتقاء امکانات درمانی و پژوهشی در راستای کنترل نسبی این بیماری، بیماران دیابتیک از نیمه عمر نسبتاً بالایی برخوردار

بیماری دیابت، شایعترین و مهمترین بیماری متابولیک در انسان است. شیوع بیماری کاملاً مشخص نیست ولی به نظر می رسد در اجتماعات مختلف ۱ تا ۲ درصد باشد که بیش از $\frac{۳}{۴}$ مبتلایان (۷۵ درصد) مبتلا به نوع N.I.D.D.M می باشند. (۲۰۱)

با توجه به شیوع بالای این بیماری، مطالعات زیادی در این زمینه در سطح جهان انجام شده است ولی همگی نارسائیهای زیادی را در دانش فعلی ما نشان می دهند. این بدان جهت است که عوارض ناشی از

* عضو هیئت علمی دانشکده پرستاری و مامانی دانشگاه علوم پزشکی اراک
** عضو هیئت علمی دانشکده پرستاری و مامانی دانشگاه علوم پزشکی اراک

(۹۶۲۲ مرد و ۹۰۱۵ زن) مورد مصاحبه قرار گرفتند که در مجموع ۱۲۷ فرد مبتلا به دیابت شناسایی و مورد مصاحبه مجدد برای پرنمودن پرسشنامه قرار گرفتند، براین اساس مهمترین نتایج حاصل به شرح ذیل است:

از ۱۲۷ فرد مبتلا به دیابت، ۱۱۳ نفر مبتلا به N.I.D.D.M^(۲) (۸۹ درصد) و ۱۴ نفر مبتلا به D.D.M^(۳) (۱۱ درصد) بودند. (نمودار ۱)

در نمونه‌های مورد مطالعه بیش از ۸۰ درصد بیماران نوع N.I.D.D.M، در گروه‌های سنی ۴۰ تا ۷۰ سال قرار دارند و هیچیک از آنها در گروه سنی کمتر از ۲۰ سال نمی‌باشند. در گروه بیماران D.D.M نیز حدود نیمی از بیماران (۴۲/۸۶ درصد) در گروه سنی کمتر از ۲۰ سال قرار دارند و حدود نیمی دیگر در گروه سنی ۶۰ تا ۷۰ سال (۴۲/۸۶ درصد) میانگین سنی در هر گروه ۳۴ سال بود.

در هر دو گروه بیماران، ابتلاء مردان بیشتر از زنان است به طوری که در بیماران I.D.D.M ۵۷ درصد (۸ نفر) و در بیماران N.I.D.D.M ۶۶ درصد (۷۵ نفر) بیماران مرد بودند. (نمودار ۲)

در بررسی وضعیت کنترل قند خون دو فاکتور تعداد دفعات بستری شدن به دلیل هیپرگلیسمی و هیپوگلیسمی مورد تجزیه و تحلیل قرار گرفت. در گروه بیماران غیر وابسته به انسولین (N.I.D.D.M) در اکثر موارد (۸۹ درصد) بیمار سابقه بستری شدن در بیمارستان بدنال حملات هیپرگلیسمی را ذکر نمی‌کند در حالی که در ۳۶ درصد بیماران D.D.M حداقل یک بار سابقه بستری شدن جهت کنترل قند خون و برطرف کردن هیپرگلیسمی وجود داشته است. همچنین براساس

گردیده‌اند، بیمارانی که به دنبال ویژگیهای خاص، کنترل، درمان و پیشگیری از بروز عوارض این بیماری، بارسنگینی را بر دوش نظام بهداشتی و درمانی کشور قرار می‌دهند.

نتایج حاصل از مطالعه اخیر، اطلاعات مفیدی را در ارتباط با بیماران دیابتیک شهر اراک در اختیار دست‌اندرکاران و مسئولین بهداشتی درمانی و محققین قرار می‌دهد و متعاقب آن برنامه‌ریزی جهت تأمین امکانات و تسهیلات بهداشتی، درمانی و بخصوص آموزشی را برای بیماران فوق امکان‌پذیر می‌نماید.

روش پژوهش:

این پژوهش یک مطالعه توصیفی است که بطور مقطعی در سال ۷۵-۱۳۷۴ با استفاده از روش نمونه‌گیری تصادفی - خوشه‌ای در میان شهروندان اراک انجام شد.

حجم نمونه با در نظر گرفتن شیوع ۲ درصد براساس فرمول حداقل ۴۰۰۰ خانوار برآورد گردید که پس از تقسیم نمودن کلیه خانوارهای ساکن شهر اراک (حدود ۸۰ هزار خانوار) به ۴۰ سرخوشه و انتخاب تصادفی از میان آنها، تعداد ۱۰۰ خانوار توسط هر گروه از پرسشگران آموزش دیده مورد مصاحبه قرار گرفت. (۱)

روش گردآوری اطلاعات ۲ پرسشنامه حاوی اطلاعات دموگرافیک و سؤالات اختصاصی در مورد دیابت بود. متغییر وابسته در این تحقیق ابتلاء به بیماری دیابت و متغیرهای مستقل شامل سن، جنس، سابقه ابتلاء فامیلی، نحوه تشخیص بیماری، سابقه حملات شدید و هیپرگلیسمی مدت ابتلاء به بیماری، نحوه تهیه دارو و سرنگ، وضعیت اقتصادی اجتماعی، رژیم غذایی و منابع کسب اطلاعات در خصوص بیماری مدنظر قرار گرفت.

نتایج:

در بررسی ۴۰۰۰ خانوار، تعداد ۱۸۶۳۷ نفر

$$N = \text{تعداد نمونه} = \frac{P \times Z^2 \times \alpha \times (1 - \alpha)}{d^2}$$

۱- درصد شیوع $P =$ درصد خطا $D =$

Non Insulin Dependent Diabetes Mellitus-۲
Insulin Dependent Diabetes Mellitus-۳

است (۷-۱). این احتمال می‌تواند به دو دلیل یعنی عدم شناخت بیماری در میان مردم و دیگری پائین بودن وضعیت اقتصادی به منظور بررسی و کنترل جسمی خود توسط شهروندان باشد. بنابراین در این خصوص، پیشنهادات زیر ارائه می‌گردد:

۱- انجام تحقیق کامل و دقیق غربالگری و بررسی میزان شیوع دیابت ناشناخته تا بتوان به آمار واقعی تردد در سطح شهر دست یافت.

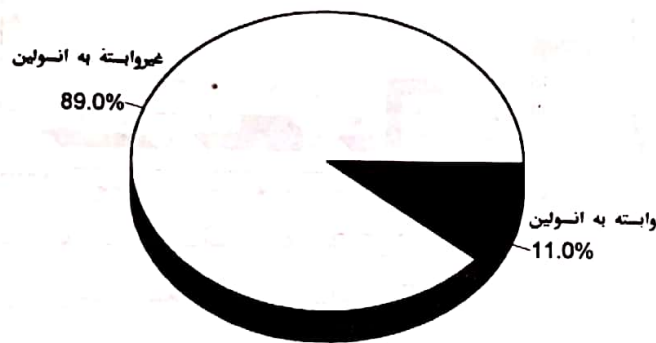
۲- برگزاری سمینارهای علمی و آموزشی و اجرای پژوهشهای بلند مدت در این زمینه

۳- بالا بردن سطح آگاهیهای عمومی از طریق صدا و سیما استان مرکزی.

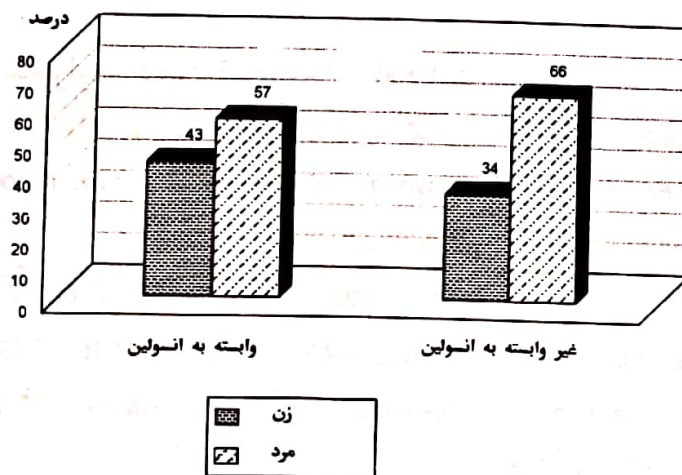
اظهارات این بیماران در گروه D.D.M. در ۵۰ درصد موارد، یکبار سابقه حملات شدید کاهش قند خون و در ۴۳ درصد موارد دوبار سابقه حملات شدید هیپوگلیسمی وجود دارد. در گروه بیماران N.I.D.D.M نیز سابقه حملات شدید هیپوگلیسمی بیش از یکبار (۶۸ درصد) ذکر شده است. (نمودار ۳ و ۴).

بحث:

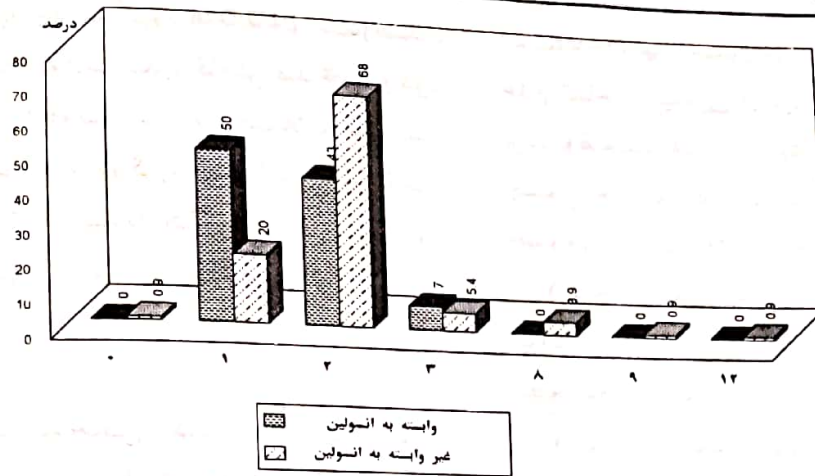
بیماری دیابت (تشخیص داده شده) در شهر اراک از شیوعی حدود (۷/۰ درصد) برخوردار است که بیانگر میزان شیوع پائین این بیماری در شهر اراک در مقایسه با سایر مطالعات انجام شده در داخل یا خارج کشور

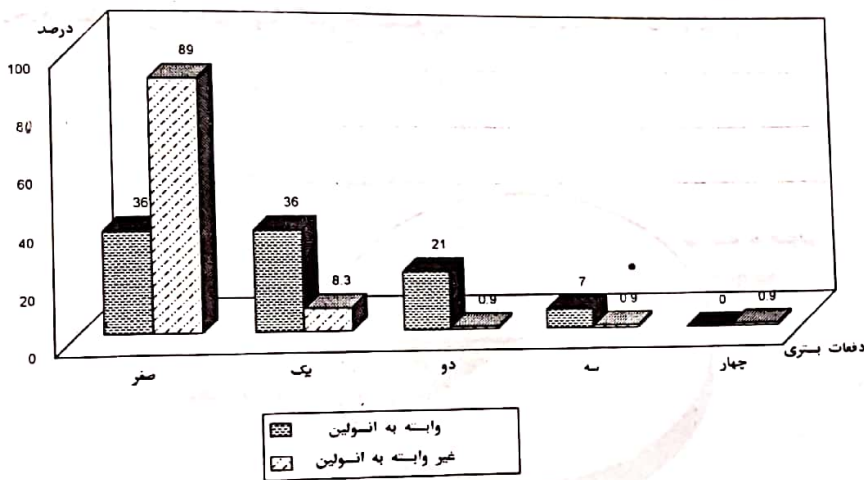
نمودار ۱- توزیع فراوانی بیماران مورد مطالعه برحسب نوع بیماری

نمودار ۲- توزیع فراوانی بیماران مورد مطالعه برحسب جنس

نمودار ۳- توزیع فراوانی بیماران مورد مطالعه برحسب سابقه هیپوگلیسمی شدید

نمودار ۴- توزیع فراوانی بیماران مورد مطالعه برحسب تعداد دفعات بستری شدن در بیمارستان بدلیل هیپرگلیسمی در رابطه با دیابت

REFERENCES:

- ۱- عزیزی فریدون. اپیدمیولوژی دیابت قندی. مجله پیام دیابت، سال اول، شماره اول، ۱۳۷۲
- ۲- عزیزی فریدون و همکاران. بیماریهای غدد درون ریز. تهران، مرکز نشر دانشگاهی، ۱۳۶۵
- 3-Mid thyoell,K,n et al.Prevalence Of Known and Previously Unknown Diabetes Mellitus In Adult Norwegian Population.Health Care,1995.Sep,13(3):229-235
- 4-Nabarro,J.Diabetes in The United Kingdom.Diabetic, Med. 1991,JAN. 8(1):59-68
- 5-Navalesi,R,n et al.Hypertension and Diabetes,Ital,Med,Int.1995,OCT.10:85-89
- 6-Pishdad,G.R. Age at Diagnosis of non-insulin dependent Diabetes Mellitus in Southern Iran .J.INT.Med.RES.1995,SEP- OCT:381-385
- 7-Ragala,V and et al.Prevalence of diabetes Mellitus and impaired Glucose Tolerance in a middle aged Finnish Population.Second.J.Prim.Health Care.1995.Sep,13(3):222-228